

J. Corominas Vidal

LA DANSA MÉS BELLA...

PORTANTVEU DEL FOMENT DE LA SARDANA

SVMARI

Dos precés, per Doret. — Els nostres compositors; Retrats: Josep Vicens «El Xaxu», per Ernest Albert i Galter. — Els teus ulls, per Llorenç Vives. — La part trista, per Simó Cirineu. — Xènies de Pere Coromines dites abans d'una representació de «Fructidor». — L'instrument invisible, per Lola Cos Roget. — Flors de Cingle, per Ignasi Iglésies. — L'Emblanquinadora, per Ignasi Iglésies.
Noticiari.

FIGVERES

EN
EL
RAM
DE LA
ELEGANCIA
MASCULINA
DIR
PUIG-PARIS

ES
DIR-HO
TOT

ANTIGA CASA
Fills de Josep Massot

Fundada l'any 1850

*ÉS LA PREFERIDA DE LES
SENYORES ELEGANTS*

PER LA SEVA ORIGINALITAT.

PEL SEU BON GUST.

PELS SEUS IMMILLORABLES GÉNERES.

PELS PREUS VERITABLEMENT REDUITS

PLAÇA CONSTITUCIÓ, 25 i 26

FIGUERES

Relotgeria VARELA

PERELADA, 5

RELOTGES DE PULSERA, DE
BUTXACA, etc., DES DE ELS MÉS
ANOMENATS FINS A LES MÉS
MODESTES MARQUES, A PREUS
VERAMENT LIMITATS

Extens i selecte assortit en
objectes propis per a presents

COMPTANT AQUESTA CASA AMB
L'UTILLATG NECESSARI EXECUTA
AMB TOTA PERFECCIÓ QUALSE-
VOL ENCÀRREC DEL SEU RAM
QUE HOM LI FACI

LA CASA VARELA

SERVEIX BÉ I ÉS ECONÓMICA

EMPORIVM

CAFÉ-BAR

D'EN **NARCIS ROGET**

.....

EMPLAÇAT EN EL MÉS BELL LLOC
DE LA RAMBLA DE FIGUERES

TELÉFON NÚM. 167

EN LA ESPLÉNDIDA TERRASSA
HI FRUIREU LES MILLORS HORES
DE PLACIDESA

BON CAFÉ — APERITIUS I LICORS
DE GRAN MARCA — REFRESCOS DE
TOTES CLASSES — «SANDWICHES»
OLIVES FARCIDES, ETC., ETC.

SERVEI ACURAT

LA DANSA MÉS BELLA...

PORTANTVEU DEL FOMENT DE LA SARDANA DE FIGUERES

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: «CASINO MENESTRAL»

DOS PRECS

L'incendi devastador de Les Gavarres i Montnegre ocorregut l'estiu passat, deixarà en plena desolació i espantosa misèria a una munió de gent que, en masies escampades, poblaven aquelles muntanyes. Gent que vivia tranquilament i amb l'esperança de la justa recompensa dels seus treballs quotidians.

Quin desconhort més gran per a aquesta gent que portant una vida d'afanyós treball, d'intens amor a la terra que els hi donava el pa, allunyats podem dir dels grans platxeris del món, tot d'un plegat els hi arriben unes flames incombatents,—famolenques com feres salvatges, que frueixen fent una greu destroça—i ho deixen tot flagellat.

Tot aquell bé de Déu de riquesa forestal i agrícola que donaven aquestes fecundes terres, tot, ho carbonitzà aquell foc monstruós.

Cal, doncs, que aportem tots el nostre ajut fent un donatiu petit o gros,—cadascú pel que pugui,—per a engrossir la subscripció de cabals recaptats, amb molt esforç, per tot Catalunya, per a salvar de la situació tan llastimosa aquella gent i per a l'assoliment—si és possible—de la repoblació agrícola i forestal de les terres de Les Gavarres i el Montnegre.

Aquest és un dels nostres precs, que creiem que no refusarà tot bon sardanista i bon figuerenc.

L'altre prec, és el de col·laborar amb gran amor i amb un petit òbol a la subscripció pro-«Font Ignasi Iglésies» que amb tant afecte feren la crida al poble català, els amics de l'il·lustre finat.

Que tothom qui servi la bona recordança del poeta del poble, de l'enamorat del nostre Empordà que tant estimava, faci acte de presència a la nostra festa per a honorar la seva memòria.

El «Foment de la Sardana de Figueres» i els sardanistes tots, tindrem un màxim goig de haver pogut recordar a l'excels autor de «El Cor del Poble» en sincer i humil homenatge.

DORET.

Els nostres compositors

Retrats

Josep Vicens. «El Xaxu»

Assaigs psicològics

QUAN s'ha tombat la cinquantena, un home es fa vell en quatre dies. Siguem clars. El Xaxu s'ha fet vell, sense però que volguem dir que d'avui a demà fassi la darrera balançada. Es un bon noi i és honrat a carta cabal. Baix, sec, nerviós, eixut, mig corbat, decadent i flemàtic. Una de les coses, al meu entendre, més remarcables del Xaxu és el bigoti. Ara li ha agafat color de cendra i ha comportat deixar-lo créixer amb una doctrina liberal, a la bona de Déu, sense desemboscar. No hi ha hagut festa ni festeta que el Xaxu no hi hagi fet acte de presència i a per tot arreu ha fet seguir el bigoti. Al mig del cap hi porta una enveja, més grossa que un duro barrat. Xiula molt bé. Tot conversant, dinant o anant a estirar les cames, xiula a mitja veu, - un xiulet entre dent i dent, amb sordina - un aire gòtic i original, que n'hi ha per a sucar-hi pa...

Quan vàrem parlar del nostre bon amic En Pere Mercader, ja vàrem dir que La Escala havia produït un altre personatge per ajudar-lo a escampar sardanes, amb influència marinera, des de la llinda dels cadafals majoners. Aquest personatge és el Xaxu. La vibració i la sotragada d'aquestes ones musicals, que han pastat inspiradament En Mercader i el Xaxu, han fet forrolla a l'Empordà. La gent ha donat a Josep Vicens, un motiu mariner, substanciós, salobrat i blau: el Xaxu. Tothom hi troba gust en nomenar-lo per aquest motiu de bateig popular, perquè és un motiu eurítmic i que no embafa l'oïda.

El Xaxu ha corregut la Ceca, la Meca i la Vall d'Andorra. Roda el món i torna al born.

Tocava amb l'orquestra de La Escala; per fer-ho anar tot enrenou va organitzar un cor escalenc i veus-ací que la gent ja canta i es distreu. Quan formava part de l'orquestra, el Xaxu, sabia tocar tots els instruments. Era un músic enciclopèdic i aciençat; allò que se'n diu un home enginyós. A la plaça avui tocava el contrabaix, l'endemà tocava la tenora, al ball compareixia amb el violí, a la processó amb una mà tocava la flauta i amb l'altra portava una atxa.

Al vespre - és un meu pensar - en un cafè clàssic i espès, d'aquests deliciosos cafès de La Escala, podia molt ben engrescar als companys i cantar tots plegats les peces bilingües d'En Clavé o d'En Bartomeus amb un xivarri descomunal. No hi faltarien - és clar que no - «Els Pescadors» i «La donzella de la costa». El cafè és una nota de vivesa, de discussió i d'intimitat. Des de el cafè ens hem acostumat a arranjar el país i l'hem transformat en l'oficina permanent de la nostra responsabilitat política. Tothom hi diu la seva i tothom pensa que té raó. Els actes, els afers i els negocis discutits sempre en surten un xic més embolicats que no eren abans. Les angúnies de la Restauració espanyola sortien d'aquella colla de desvagats que anaven a prendre cafè a Fornos. Heu llegit «Cristo en Fornos»? Dolent! Cercaven un home, per a dir-li «maestro de periodistas» i el varen carrossar a Juli Burell, que amb qüestions de periodisme va anar sempre de roells. Per arrodonir Fornos, a tots els parroquians, els hi poseu xistera i copalta i al pas de la porta hi deixeu parats uns quants cotxes de punt. A casa nostra, a l'Empordà, els

cafès mariners varen ésser els cenacles i les càtedres del federalisme. Més tard hi han arribat Marx, Engels, Proudhon... Conseqüència d'això n'han sortit comunistes, anarquistes, quatre cap escalfats i «enfans terribles». Desenganyeu-se: si les idees no porten un precedent de cultura i capacitat adeqüada s'estrafant i es corrompen horrorosament. Endavant. - En aquests mateixos cafès hi ha molta gent que us sabria explicar paraules, fets i anècdotes de Salvador Seguí i Andreu Nin. A l'hivern, un dia que ja teniu la feina feta i no sabeu on anar, us deixeu caure en un cul de cafè, encara que només sigui per a llegir la premsa. No sabreu pas demanar altra cosa que cafè, una copa de conyac i un nap de trenta cèntims. Si teniu un temperament adaptable i experimentador us hi trobareu bé. Us encomanareu d'expansió i estareu d'acord amb el veí que en el món no s'hi pot ballar d'empentes i que no n'hi ha pas un pam de net. Anem al cas. El Xaxu, com a bon músic i empordanès, seria inversemblant i contradictori, si no creguéssiu que anava al cafè. Ens posarem més a to, si diem que ha esquinçat moltes calces de tan freqüentar les cadires de balca dels cafès empordanesos. Hem de creure que és així.

Un fill de l'Empordà que no sàpiga pescar amb botiró i tocar el botet per amanyagar guatlles, no el podeu pas presentar enlloc que no us caigui la cara de vergonya. El Xaxu pescant amb botiró i tocant el botet s'ha descuidat moltes vegades de fer música, d'entrenar-se i cultivar el geni de la inspiració.

Algún bocamoll dirà: - Perquè era un xic gandul. I bé. Si ell no hagués estat tan mandra, portaria barba d'or, seria rentista, s'afaitaria amb massatges i es faria fer la manicura. Però, ningú podria comprendre i estimar un personatge tan enfarfegat. El Xaxu, amb aquestes andròmines i potingues, seria un Xaxu desconegut i descolorit. El Xaxu, com a bon empordanès, és un home franc, generós, obert, desinteressat. Es treuria el pa de la boca per a donar-lo a un afamat, donaria la brusa o el tricot a un plaga enrampat de fred... Si aquestes prendes o aquest aliment, no les tinguéssiu a mà, les demanaria al primer senyor que en aquells moments s'ensopegués a passar. Si no ho volgués donar, potser el faria anar amb el del mig.

Tanmateix, va deixar-se d'anar a tocar amb l'orquestra. Va plegar. La barberia i la botiga de

robes, tot va anar endoina. I l'home, amb un humor envejable, irònic, trapella, bromista, - per fer rebentar de riure a un neurastènic deseganyat - va fer el pelegrinatge de viles i llogarrets, amb una guitarra a sota el braç, i va donar concerts somniadors i turbulents al capvespre, en el cafè del poble, il·luminat amb llums de carbur, davant d'unes cares atònites. Tocava cançons sentimentals i catalanes, com «Muntanyes de Canigó» i «L'Emigrant»; cançons que parlaven d'un rossinyol que anava a França o de la bondat d'En Pere Gallaric. En els entreactes la gent, rústecs i camperols, aprofitaven el temps per a enllestir la manilla o el canari, o bé, parlaven d'userda, godalls, mayals de vi ranci o d'una quarta d'oli novell... El Xaxu era un bon guitarrista. D'aquella època llunyana, - el Xaxu inquiet i castís - podrien sortir-ne unes memòries plenes de suc.

El Xaxu ha fet moltes sardanes. Ha produït amb abundància. Té mèdula musical, perquè és capaç de focar una sarsuela de memòria. Escrivint moltes vegades rutinàriament, - ell s'ha hagut d'escarquillar i aprendre's els coneixements musicals amb llur pròpia saó - ha tret uns motius excelents, melòdics, lluïts, orientats, agilitatíssims... que us donen a entendre que el Xaxu sent la música per intuïció, i que sense posseir la polidesa de la sonoritat harmònica, hi ha sabut engiponar - a aquests motius - tota la seva riquesa sentimental i la seva espontaneïtat fecunda. Les sardanes del Xaxu porten un segell admirable: intuïció, sentiment, espontaneïtat. Tenen un fons de compassiva agressivitat, de profunditat estètica, que us dominen i us arrosseguen... Escrivirà a l'atzar, a l'antuvi de llur imaginació inagotable. No és una música xarona i ximple, sinó una música efusiva i transparent. Hi haurà moments però, que no us en sabreu estar i direu: - Toqueu-me una sardana del Xaxu. En té moltes. N'hi ha tantes, que ara no em ve bé de dir-ne cap.

Continua escrivint sardanes, a vegades adalerat, les notes escrites amb llapis, borroses, il·legibles; però ell ja s'ho entèn. Tindrà la jeia de sempre, perquè els caràcters no es vénen ni es compren: un caràcter sofert i optimista. Davant d'un entrebanc o d'un entorpiment, el Xaxu no s'indigna ni perd el seny, n'hi s'esbrava amb paraules violents. En aquest cas, trobant-se a La Escala, agafava paper de música i llapis, anava a orejar-se per les muntanyes, sovint cap el Padró, i allà aigualia l'ure de les contrarietats,

amb unes notes de serena recança que eren les gotes amargües que destil·lava el seu cor.

Ha estimat sempre la llibertat, la independència personal, lliure, deslligat, irresponsable com l'ocellada. Escolteu! S'examinava una vegada, a Barcelona, per ésser músic amb càrrec oficial. Amb el contrabaix a les mans havia reeixit de totes les provatures. Ja n'hi havia ben bé prou. Un nyicris despilat, de sofa mà i per fer-li la guitza, va influenciar al tribunal examinador perquè l'amoïnessin tant com poguessin. Al senyor tribunal - un senyor triplicat - se li va ocórrer fer-li transportar una peça. Transportar és llegir, interpretar una peça musical amb un to diferent del que és escrita. Una mena de traducció. El Xaxu ja n'estava tip i cuït. Engega al tribunal a passeig, els hi aconsella que estiguin bons i que vagin a prendre les aigües. I en comptes de tocar la peça que havia de transportar va tocar el pirandó i va deixar el contrabaix i l'arquet allà recolzats en una cadira.

* * *

Un parell d'anys endarrera, vaig oïr, en un poble empordanès, un parell de sardanes del Xaxu. Les vaig conèixer, sense que hi hagués cap necessitat de presentar-me-les. A l'acabar una d'aquestes sardanes, un jove bru i ferreny,

exaltat per la impressió engrescadora que li havia provocat la dansa, s'acosta i em diu: - «Què n'hi sembla? Així!... I al dir això - a ell li semblava que era més confudent - va fer un gest lleig i gastat de moure el puny clos endavant com aquell que remena all-i-oli en un morter.

Jo, dissimuladament, amb el meu inseparable bastonet flexible de canya americana, anava donant cops a terra fent saltar el pedrigoleig.

I per dir alguna cosa, quasi bé inconscientment, dic:

- Si, és veritat. No descuido mai el bastó. Potser no endavinarieu per què el porto?

- Per a matar sargantanes.

- Justa!

El taül es va posar a riure sorollosament, ensenyant unes dentasses desiguals i verdes. Començava a vesprejar.

ERNEST ALBERT i GALTER

El proper retrat serà interessantíssim puix l'escriptor ALBERT i GALTER parlarà de

Anton Juncà

empordanès notable, serè, intel·ligent, aciençat, artífex vertader i admirable de la nostra dansa

LLEGIU-LO!

RECOMANEM encarescudament, als nostres socis i a tots els vers aimants de la cultura, l'assistència a la sala de conferències d'«ATENEA» (Casino Menestral), el divendres, dia 14 del corrent, on el nostre infadigable amic i actiu col·laborador de «LA DANSA MÉS BELLA...» **N'ERNEST ALBERT i GALTER** dissertarà sobre l'interessantíssim tema:

«**Les inquietuds d'una generació conscient**».

No dubtem que el nostre jove i ja fort escriptor, tindrà, en aquesta vetllada, l'avinentsa de rebre personalment la més franca i encoratjadora salutació del poble figuerenc.

social del Foment organitzador del festival o ballada. Això apart que, en el cas nostre, la recapta tampoc no solucionaria res, perquè representaria sempre un ingrés de caràcter eventual i el què ens fa falta, per a poder expandir més la nostra actuació i portar a cap amb una miqueta d'èxit els bonics projectes que tenim, és una base econòmica relativament fixa i més o menys decorosa. Compreneu?...

- Perfectament. Parleu com un llibre.

- Per això, doncs, és que insistim en que es faci soci del nostre Foment -i els que teniu una ploma més o menys neta de rovell ens podeu ajudar a insistir - tothom qui senti un xic d'amor per l'obra sardanística. Per això i també perquè ens sembla una mica avergonyidor que, en l'honorament de la Sardana, poblacions de menys pretensions passin al davant de la nostra Figueres on En Pep Ventura hi acomplí l'obra, hi rendí la vida i hi llegà el perfum de la seva genialitat.

.....

Les paraules del nostre amic, sense ell proposar-s'ho, tornaven a fer-nos adonar d'un defecte genèric català, però que els figuerencs el tenim en un grau superlatiu: el defecte de l'inconstància o de l'incapacitat voluntativa per a aixecar i, sobre tot, sostenir després d'aixecada una obra qualsevulla d'ordre immaterial, sia política, sia cultural, sia artística, etcètera. Perquè ací sol passar això: perquè ens ha escalfat entusiàsticament una iniciativa afortunada o perquè ens han dit, o hem llegit, que a tal banda ho fan i ací no voldríem ésser menys que a aquella tal banda, en un moment donat som capaços d'aixecar els jardins penjants i

la torre de Babilònia. Però bon punt ho tenim aixecat, tastat, gaudit i exhibit, ens hi girem d'esquena i ho deixem esllanguir en mig del desinterès i la descurança més miseriosos. Fins que, ja massa esllanguit, un qualsevol accident d'atzar o de circumstàncies ho trenca definitivament i ho deixa tot com si res no hi hagués hagut. D'aquesta manera les nostres coses ciutadanes passen del no-res a l'apoteosi, i de l'apoteosi a l'inventari dels records; però hi passen en trànzit vertiginós, sense un ritme lògic, normal i acordat amb les nostres possibilitats col·lectives. D'aquesta manera a Figueres hem anat fent i desfent societats d'esbarjo i filo-culturals, nuclis teatraleristes i orfeons i grups esportius, etc, sense que res d'això s'hagi sabut o pogut aclimatar fecondament i «quedar» com a institució prestigiosa i representativa dintre el conjunt característic de la vida figuerenca.

Actualment, -i tornant al camí veritable després de la marrada digressiva que hem fet - entre altres coses dignes de perduració i ulterior desenrotllament brillant, tenim el Foment de la Sardana, a l'ombra del qual s'hi podrien conreuar tot de coses pertocants a l'esperit i a la cultura popular. Creiem, doncs, com ens deia el nostre amic, que caldria, per part de tots, procurar-li l'enfortiment i no deixar que s'estanqués en un infecund raquitisme. Caldria, en una paraula, no desoir les sol·licituds de col·laboració efectiva que ens fan reiteradament els seus directius.

SIMÓ CIRINEU

La Dansa de les Tres Àligues

A l'alta i profunda i exquisida CARME MONTORIOL PUIG: qui traduí a la llengua catalana al més gran dels anglesos, en els *dominions* de la Poesia i en l'isolament esplendidíssim del Geni, En Guillem Shakespeare.

Dins el cel tardoral
fan rodes sobiranes
tres àligues germanes.

Oh bon Déu!

Quin imperi revela
llur vol en creu.

Viren, viren, les tres
i en suspendre la dansa
tot el cel es balança...

Oh bon Déu!

Quina pau més activa
llur vol en creu.

Què escolten cel endins,
ja tot buit d'orenelles?
Vols d'àngel? Bull d'estrelles?

Oh bon Déu!
Quin extàtic ensomni
llur vol en creu.

Oh triangle sublim!
Oh trinitat alada
fendint la nuvolada!

Déu! bon Déu!

Quin anhel més olímpic
llur vol en creu.

Anhel de llum! I van
traçant l'òrbita nova
de nous mons que el cel cova...

Oh bon Déu!

Quin *númen* que respira
llur vol en creu.

El cor del infinit
se lliura a llur carícia
i el groxen amb delícia?

Oh bon Déu!

Quin gest d'*orant* augusta
llur vol en creu.

I es passen el gran cor,
d'una a l'altra se'l passen.
Joc diví! No se'n lassen.

Oh bon Déu!

Quin triomfal deliri
llur vol en creu.

El silenci es fa gran...
Crema el ponent. Son vives
flames les aus actives.

Oh bon Déu!
Quin Amor en la Glòria
llur vol en creu!

I cau la Nit... Les aus
s'hi claven com sagetes...
Il·lusions desfetes?

Déu! Bon Déu!

Sis urpes enfonsades
al cor en creu...

Coratge!: El Dol diví
l'enlaira amb elles; tira
i en fa plectres de lira...

oh bon Déu!

Feu-ne les vostres àligues
Feu-ne dels cors en creu!

XIU-XIU.

XÈNIES DE PERE COROMINES DITES ABANS D'UNA REPRESENTACIÓ DE "FRUCTIDOR"

QUAN l'Iglésies i jo ens vàrem conèixer ja no érem de la primera volada; ell havia fet els vint-i-tres anys i jo en tenia un més que ell. Estàvem magres i teníem el color trencat, negres els cabells, febrosos els ulls; però així com a mí els obrers em trobaven un aire de bandoler simpàtic, ell semblava un ocellàs camallarg, una cigonya.

Encara no havíem fet res de bo, però no ens hauríem canviat per cap altre escriptor del món. Els nostres profetes eren Carlyle, Ibsen i Maeterlinck, però no hi ha profeta que un altre no el pugui superar. De tota la producció catalana anterior a nosaltres no salvàvem ningú, que si anàvem a riure a l'estrena del *Jesús*, de Pitarra, xiulàvem en la *Festa del Blat*, de Guimerà.

L'antorxa de la vida no la preniem de ningú. Els vells eren miloques, panxacontents, neules, burgesos, i amb ells no es podia parlamentar, ni transigir. Acusàvem l'industrialisme d'haver mort la bellesa, i la llei de tenir agarrotada la Natura. Les bombes dels anarquistes eren per a nosaltres això que són avui els accidents d'automòbils. Consideràvem l'obrer com el prototip d'una humanitat superior, més fort i més pur que nosaltres. Per això en el món intel·lectual, l'acció nostra més urgent era la rebentada.

Després els anys ens varen fer comprendre que tot allò no era barbàrie, sinó joventut.

.....

Si ens miràvem l'obrer com un tipus humà superior, no teníem gaire respecte als universitaris, els quals entre els joves de *L'Avenç* no abundaven massa, i fins els que ho erem no ho feiem valer. Pompeu Fabra dissimulava tant com podia la seva carrera d'enginyer, com Joan Maragall la d'advocat. Per als joves d'aleshores, la Universitat era una institució xaruga i desencaminadora, que ni mereixia el respecte d'una tradició, ni tenia cap influència en la vida social.

Cal tenir present aqueixa vocació antiuniversitària, de la joventut de l'any noranta, del dinovè segle, per a comprendre l'efecte produït per l'arribada de l'Ignasi Iglésies a la botiga de la

Ronda de la Universitat, on En Massó i En Cases havien establert *L'Avenç*. Deu anys més tard la situació havia canviat de mig a mig: els joves universitaris envaïen les posicions literàries d'aquell temps, i el seu tipus ideal ja no era l'obrer, sinó el buròcrata.

Aquest canvi de perspectiva en la joventut literària és el motiu inicial de la diferent posició que se li féu a l'Ignasi Iglésies en la primera i en la segona meitat de la seva vida.

Quan *L'Avenç* publicava *Fructidor*, cap a l'any 1897, l'anunciava en una llista entremig dels *Espectres*, d'Ibsen, traduïts per Cases Carbó i Pompeu Fabra, i de *La Intrusa*, de Maeterlinck, traduïda també per Fabra, en una biblioteca on anava a donar-se una traducció del *Prometeu encadenat*, d'Esquil, i la *Ifigènia a Tàuride*, de Goethe, traduïda per Joan Maragall.

En la segona part de la seva vida, l'Iglésies vivia quelcom al marge d'aquella nova joventut que exigia fins en les coses de l'art una mena de tècnica facultativa, que valorava fortament el títol universitari i que relegava el tipus abans ideal i normatiu de l'obrer a la massa informe d'una plebs macada de lerrouxisme i d'internacionalisme analfabètic.

En la primera meitat de la seva vida fou, doncs, l'Iglésies, el dramaturg indiscutible del jovent, el literat que duia al teatre català el drama de les multituds obreres, aqueix món nou que s'iniciava en l'art modern amb un replanteig dels més primaris problemes humans. En la segona meitat de la seva vida, l'Iglésies fou mirat amb recel i fins, per què no dir-ho?, tractat un xic despectivament per les noves promocions literàries que es decantaven cap a la comèdia burgesa, i exigien altres modalitats en la tècnica del diàleg, una més refinada subtilesa psicològica i una certa moderació en la presentació dels conflictes teatrals.

* * *

Aqueix canvi de posició no influí sols en el caràcter de l'Ignasi Iglésies fins al punt de amargar-li moltes hores de la seva vida, sinó

que també trascendí en la seva obra. Era un home de cor, i les coses del món, en arribar a la seva còrpora, trobaven en els sentiments del poeta, ressonàncies tan amples i profundes, que comprimien el lliure joc i limitaven el camp de l'intel·ligència.

Un escriptor com ell no podia, doncs, treballar amb tota llibertat i produir obres que donessin llur màxim rendiment, més que en aquella primera meitat de la seva vida, quan la part més selecta de la joventut literària li feia costat, quan la discussió o la negació de les pròpies virtuts sols es produïa entre el públic més carrincló i xaruc de la nostra terra.

Entre les obres de la primera i les de la segona època de l'Iglésies hi ha un barranc profund, que seria al crític ben difícil d'explicar si no tenia present aqueixa diferència de posició de l'autor en el món literari. No sols els temes són d'una qualitat diferent, sinó que de les unes a les altres varia la tensió, el *voltatge*, que diríem, si en comptes de l'inspiració dramàtica, parléssim d'un corrent elèctric.

En *Fructidor*, en *Els Vells*, en *El cor del poble*, sobretot, i encara en *Les Garses*, en *En Joan dels miracles* i en *La barca nova*, corre per dins una energia humana, que cercaríeu ende-

bades en *La noia maca*, en *L'home de palla* o en *La senyora Marieta*. La traça de la construcció és la mateixa, però l'oratge que abans inflava les veles, ara s'ha tornat brisa suau que les deixa caure destesades. L'autor que en altre temps es movia segur i es capbuçava en les més pregones i universals angoixes de l'ànima humana, ara camina desconfiat i consirós, s'entreté a desembullar les cabòries d'èssers mesquins, i el voltor rabent que a còpia de pujar amunt trobà un espai prou ample per a desplegar totes les possibilitats del sentiment, ara vola encongit, es sent foraster en un ambient hostil i les idees se li desfan en llàgrimes.

L'home és el mateix; la deù popular del seu estre no ha variat, la tècnica de les seves escenes i del seu diàleg més aviat s'afina que s'enferrega. Però la tensió és diferent, perquè si ja no n'hi havia prou amb el canvi de posició literària, l'autor es ressent del tomb que s'ha produït aquí en la lluita de classes. L'Iglésies era, no sé com dir-vos-ho, un espill que reflectia millor la passió obrera, mentre que el moment actual de Catalunya és eminentment burgès.

Però la nostra història no ha d'acabar-se avui i jo estic que l'obrer català no ha dit encara, i què ha d'haver dit, la seva última paraula.

FESTIVAL A BENEFICI DE LA "FONT D'IGNASI IGLÉSIES" I DELS DAMNIFICATS DE LES GAVARRES

ELEMENTS COOPERADORS:

L'EXIMI POETA I ESCRIPTOR
AMBROSI CARRIÓN

EL CELEBRAT AUTOR-ACTOR
ENRIC LLUELLES

I LA VALUOSA COBLA

"LA PRINCIPAL DE PERELADA"

AL NOSTRE ESTATGE (CASINO MENESTRAL)

DIA 22 DE DESEMBRE DE 1928

A LES 10 DE LA NIT

DETALLS PER PROGRAMES

L'INSTRUMENT INVISIBLE

SANT Martí per a festejar la seva diada ben segur que hi feia voleiar la capa lluminosa del miracle damunt aquell troç de cel. Era una d'aquelles meravelloses tardes de Novembre en les quals sembla que a l'aire ja prou pur del nostre Empordà se n'hi ha barrejat un xic del Paradís.

La festa major d'Alfar. Hi heu estat mai? És cert que malgrat trobar-lo a dues passes els figuerencs no hi tenim una extraordinària tirada, vers aquest poblet que igual que un infant encuriós s'encimbella dalt d'un turó per a veure-ho tot millor que els altres. I és atractiu de debó.

Les cases hi són plantades amb el més deliciós anarquisme que hom pot imaginar. En el lloc més elevat, dintre els murs en ruina del que fou un castell, acompanyada de sis o set edificis més, hi rumbeja la seva extraordinària esveltesa una església romànica. Està coronada d'espessos marlets, talment una fortalesa i sembla que us digui, no sense una punta d'orgull:

Ja ho veieu, alta i prima com sóc, en cinc o sis segles de barallar-me amb tots els vents, no n'hi ha cap que pugui gallejar d'haver-me vençut una sola vegada... cap, ni la tossuda tramuntana.

Ço que no ha pogut evitar però, són les senyals dels anys, i es mostra revestida d'aquell deliciós to de mel que tan graciosament sap maquillar els nostres monuments.

L'ombra del seu costat esquerre es projecta damunt un pilot de nínxols desnivellats, minúscul cementiri ombrívol d'una tristor que us fa fugir depressa. En el mur del costat dret s'hi arrecera la carcassa somoria, en aquesta època, d'un vell roser. Que formoses deuen ésser les flors que a la primavera esclafen, si reflecteixen la gràcia i la suavitat de la plana, de cares a la qual es baden! Formant una bella terrassa natural té al davant una barana que la situació altíssima del terreny degué fer indispensable. Cinc o sis parelles hi eren assegurades aquell dia, potser indiferents al paisatge propiament dit, però a no dubtar-ne suggestionats per ell. Quedava encara lloc per a nosaltres; hi restàrem bona estona embadalits contemplant els escacs arbitraris que totes les games dels verds tendres, amb un que altre d'enrogit, formaven els camps, fins a perdre's el nostre esguard en la grossa taca de blau de la badia emporitana...

Vàrem quedar sols... Al cap de poc, el refilar del flabiol ens recorda que era la festa major.

Jo havia estat llavors una temporada llarga fora de l'Empordà, sense sentir en tot aquell temps la música de una sardana. No sé si era la influència d'aquell llarg dejuni, unit a la situació suggestiva del lloc, el cas és que vaig fruïr

d'aquella música, com si la sentís per primera vegada. Fa d'això dos o tres anys i no us podria dir per quina cobla era tocada, el què sí us puc assegurar és, que aquell dia hi havia un instrument de més, un instrument invisible, amagat en l'aire, que col·laborava brillantment amb els músics de carn i ossos.

Escollar-la allí, mentres els primers jocs de la posta començaven a transformar el paisatge, era un d'aquells purs plaers que no ens són permesos gaires vegades a la vida, i potser no precisament perquè no ens siguin oferts, sino perquè no sempre el nostre esperit es troba propici a rebre'ls.

* * *

La plaça d'Alfar s'obre en un cantó, i deixa passar, com a través d'un ample finestral, la visió d'un bell troç de plana encara. No era la gernació virolada i heterogènia de les festes majors d'istiu la que l'omplia aquell dia. Els forasters es reduïen a unes poques dotzenes de minyons i donzelles dels pobles veïns. Els músics eren asseguts en bancs col·locats a peu pla. En els pedrissos uns vells de barretina amb aquella característica expressió concentrada en el rostre de l'home que compta, espiaven, implacables, la rodona del davant. Tres o quatre anelles integrades per nois i noies molt joves i alguns homes madurs... Infants que ho contemplaven embadalits agafats a les faldilles de les padrines...

Tot plegat us feia evocar la gràcia esvaïda que devien tenir les festes majors dels poblets empordanesos, cinquanta anys enrera. Apreciava jo la sardana tal com era aleshores, no la música gloriosa d'avui, sinó la dansa estimada en la més fonda intimitat, per l'únic mèrit d'haver-la vist nèixer i seguir pas a pas com el d'un infant, el procés del seu desenrotllament.

* * *

Calia partir, i ens allunyàrem no sense recança, perseguits bon troç enllà pels ressons dolcíssims de la cobla.

N'he sentides moltes altres de sardanes després, però el record d'aquelles, escoltades en un poblet humilíssim, prenen en la galeria dels meus records agradables, un relleu més acusat que les altres.

I és, jo crec, que mai més no he tingut ocasió de sentir aquell instrument invisible, amagat en l'aire, que en una diafaníssima tarda de Novembre s'havia ajuntat espontàniament als altres.

LOLA COS ROGET

FLORS DE CINGLE

MÚSICA DEL MESTRE CASADEMONT

L'amor, a la muntanya,
no es cansa d'estimâ.
L'amor aquí no enganya,
com diu que enganya al pla.

Poncelleta closa
frisant per ser rosa:
vina amb mi i reposa
damunt del meu cor.

Donzella estimada,
trista enamorada;
la que no és aimada
d'enyorança es mor.

L'amor, a la muntanya,
no es cansa d'estimâ.
No vingui gent estranya
per dur-nos baix el pla.

Minyó que m'enyores,
tu que m'enamores
i el meu pit arbores,
creient-te segû:
la gentil donzella,
no pensant en ella,
va tornant-se vella
confiada en tu.

L'amor, a la muntanya,
no es cansa d'estimâ.
L'amor aquí no enganya,
com diu que enganya al pla!

IGNASI IGLÉSIES.

L'Emblanquinadora

L'ÀVIA de cara arrugada i els cabells blancs, sense màcula, com una tofa de neu, amb un pinzell d'espart lligat en forma de llança en la punta d'una canya, emblanquinada amb molt mirament el frontis de la seva caseta on ella havia nascut, la qual, sinó que la conservava tan neta i tan pulida, s'hauria confós amb una d'aquelles de suro que es posen als pessebres per Nadal.

Amb el pinzell de canya, sucats en un cossi ple de calç molt ben amarada, que tenia a terra prop d'ella, al compàs d'una alegre cançó, l'àvia anava emblanquinant fins a la cornisa de la finestra, d'on com un domàs en dia de gala, penjava una espessor de genaris i clavellines en flor.

I, a mesura que feia d'emblanquinadora, s'esquitxava tota de calç, la blancor de la qual se li coneixia en el vestit i en la pell dels braços i la cara, fòra en els seus cabells blancs.

Per això ella, rient, deia als seus néts: — Mireu quina cosa més estranya em succeeix: sempre que emblanquino la casa, m'esquitxo tota jo, menys els cabells.

IGNASI IGLÉSIES.

NOTICIARI

FOU una vetllada del tot emocionant la celebrada al teatre «El Jardí» el dia 22 del mes passat, com acte de fidelitat a la memòria d'Ignasi Iglésies.

La representació de «La llar apagada», per segona vegada a Figueres, pel genial actor Enric Borràs fou brillantíssima i molt ben secundat per les altres parts de la companyia que contribuïren al màxim conjunt.

Una vegada més sentírem el calfred que ens produïen les paraules del excels dramaturg, paraules sadollades de bondat, de germanor, d'humilitat i de justícia.

El nostre conciutadà l'escriptor Puig Pujades, i l'autor-actor Enric Lluelles, evocaren de faiso fidelíssima i cordial la vida i l'obra de l'estimat poeta traspasat.

També llegiren poesies originals de Ignasi Iglésies, alguns artistes de la companyia.

El públic fou nombrosíssim.

Bona mostra d'homenatge al plorat dramaturg.

EL dia 2 del corrent es compleix el tercer aniversari de la mort de l'eximi i malaguanyat compositor guixolenc En Juli Garreta.

Ell sempre aportà al pentàgrama, música digna i rubleria de fortitud, per a poguer enaltir sempre la terra que el vegé néixer

Ofrenem de tot cor el nostre més sincer record i la nostra devoció més humil a mestre Juli Garreta.

LA colla dansaire «Joventut Empordanesa», de la nostra ciutat, obtingué el primer premi en el concurs de sardanistes de la «VIII Festa de la Sardana» celebrada el dia 4 de Novembre a la ciutat de Girona.

Ens plau moltíssim felicitar novament a aquests incansables i ardits dansaires.

Avant sempre!

A més de les revistes i portantveus que veníem rebent fins ara d'altres entitats germanes, ens arriben a les nostres mans:

El programa portantveu del «Foment de la Sardana de Ripoll» i el del «Foment de la Sardana de Badalona». També el «Butlletí de la Societat Iris de Mataró».

Que sigui per molts anys! I que amb gust poguem seguir fent l'intercanvi.

SABEM que s'està escrivint un tractat de ballar la sardana, compost amb tota l'essència d'una llarga experiència i amanit amb tot l'amor a la nostra dansa.

D'aquesta publicació d'imminent aparició en parlarà com cal en el número proper un nostre company.

Des d'ara felicitem ja als autors del nou tractat de ballar la sardana, els nostres respectables conciutadans Na Antònia Raguer de Moner i N'Ignasi Fages de Climent.

DE tot cor adrecem la nostra franca felicitació als compositors Joaquim Serra i Enric Sans que amb amor contribuiran en el «Festival a benefici de la Font d'Ignasi Iglésies» fent aportació un i altre d'una sardana dedicada al malaguanyat Mestre.

HEM d'assabentar als nostres sardanistes, que el distingit jove Antoni Casals, ferm entusiasta de la nostra dansa, ha acceptat desinteressadament el càrrec de pianista del «Foment de la Sardana». El Foment no pot deixar de pregar-li que vulgui acceptar el seu més profund agraïment.

Nosaltres hem de celebrar-ho, car les seves paleses dots de veritable artista aportarà al Foment una nova valor.

Col·laborarà també, així mateix, a l'ensenyament de sardanes que venim cursant. Esperem, doncs, que tots els aimants de la Sardana desitjosos de aprendre-la de dansar acudiran amb la mateixa assiduitat de sempre, segurs que amb la cooperació d'aquest diligent artista constataran uns més ràpids progressos.

RESULTÀ brillantíssima i interessant la conferència donada el dia 19 del mes passat a «Atenea» pel nostre amic i addicte col·laborador N'Angel Trèmols.

Dissertà sobre «El Crisantem». Petita història i conreu d'aquesta planta a la gran flor.

Felicitem cordialment al notable publicista.

HEM estat galantment obsequiats amb el programa «Llibre de Festa Major» de Santa Cecília de Terrades Festa celebrada els dies 22, 23 i 24 del mes de Novembre passat.

Imprès pulcrament i d'un ver esplai literari.

Agraidíssims de l'atenció que ens han tingut

LA renomnada cobla «Barcelona» ens prega l'inserció de les següents ratlles:

«Des del dimecres de Cendra prop-
vinent formaran part de la «Cobla-
Orquestra Barcelona», els Srs. Josep
Coll (notabilíssim mestre de tenora) i
Pere Garriga (distingit professor de
fiscorn), substituint als Srs. Albert Martí
i Ramon Mayáns, professors de tenora
i fiscorn respectivament i mereixedors
també d'aitals qualificatius, doncs amb
llur cooperació, especialment la del
Sr. Albert Martí contribuïren a l'esplen-
dor i joia de nostra cobla.

No guia a la «Cobla-Orquestra» Bar-
celona» altre afany que el de continuar
mereixent la confiança del públic, ja que
integrada per valuosos elements i baix
la direcció artística del actual Director,
el notable compositor En Josep Serra,
podrà respondre de presència integral
en totes les festes, cosa que malaura-
dament no podia fer suara, per pertà-
nyer els senyors Martí i Mayáns a la
gloriosa i admirada Banda Municipal
d'aquesta Ciutat.

Barcelona Novembre 1928.»

Aquest portantveu ha passat per la prèvia censura

Arts Gràfiques TRAYTER, Cervantes, 13, Figueres

**AQUEST PORTANTVEU ES FACILITA AL PREU DE 25 CÈNTIMS
PELS NO SOCIS, A LA "LLIBRERIA BATLLOSERÀ", ENGINYERS. 3**

GORRES

LES DE MÉS NOVETAT
LES MILLORS
LES MÉS ECONÓMIQUES

AL PREU MAXIM DE
5 PESSETES

VARIETAT - ELEGANCIA - CALITAT
i ECONOMIA en

CAMISES-CORBATES
i CAPELLS

DE TOTS PREUS I QUALITATS

PARAROLS

MONTURIOL, 9 FIGUERES

LLIBRERIA CANET

DIARIS
REVISTES
LLIBRES

AIMANTS DE LA
NOSTRA DANSA:

COMPREU

«COM ES BALLA
LA SARDANA,

DE N'AURELI CAMPMANY

PANTEONS

LÁPIDES

Marbristeria Artística

D'EN

JOAN PINEDA

RUTLLA, 11

FIGUERES

LO MÉS SELECTE EN

Novetats per a Senyora

HO EXHIBEIXEN
CONSTANTMENT ELS

NOUS MAGATZEMS MASSOT

CASA PREDILECTA DE LES
SENYORES DE BON GUST

MONTURIOL, 16 : CAAMAÑO, 15

PREU FIXE

Figuerencs!

Empordanesos!

Els que encara no us vestiu a la
SASTRERIA EXCLUSIVA PER A LA MIDA de

MARIAN FONTDECABA

no deixeu passar una altra temporada i aneu-hi tot
seguit a que us prenguin la mida amb la
seguretat que en quedareu clients.

CARRER JOAN MARAGALL, 3 i 5, PRIMER PIS
F I G U E R E S

MOBLES VILANOVA

**ESTIL
MODERN
EPOCA**

- FIGUERES -

**CONSTRUCCIO ESPECIAL
DELS
TALLERS DE LA CASA**